

NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG ĐÀO TẠO Ở CÁC TRƯỜNG PHỔ THÔNG DÂN TỘC NỘI TRÚ TRUNG ƯƠNG

○ ThS. LÊ PHÚ THẮNG - PHÙNG THỊ GIANG *

Các trường phổ thông dân tộc nội trú (PTDTNT) trung ương là những cơ sở giáo dục trực thuộc Bộ GD-ĐT (hiện nay có 3 trường: Trường phổ thông Vùng cao Việt Bắc ở Thái Nguyên; Trường Hữu Nghị T78 và Trường Hữu Nghị 80 ở Hà Nội) được giao nhiệm vụ ĐT THPT cho HS người dân tộc thiểu số của các tỉnh thuộc miền núi phía Bắc Việt Nam. Ngoài ra, các trường còn được giao thêm nhiệm vụ khác: Trường Hữu Nghị T78 giảng dạy dự bị tiếng Việt cho lưu học sinh (HS) Lào; Trường Hữu Nghị 80 giảng dạy dự bị tiếng Việt cho lưu HS Campuchia; Trường Phổ thông Vùng cao Việt Bắc có ĐT dự bị đại học dân tộc.

Vấn đề chất lượng ĐT luôn được các trường quan tâm, đặc biệt đối với các trường PTDTNT trung ương. Bởi vì, đối tượng tuyển sinh đầu vào chủ yếu là HS dân tộc thiểu số, và HS người Kinh ở các tỉnh miền núi, vùng sâu, vùng xa, vùng khó khăn, nhìn chung chất lượng đầu vào không cao. Để khắc phục nhược điểm này và đáp ứng yêu cầu ngày càng lớn về ĐT nguồn nhân lực cho vùng cao, chúng tôi đã tiến hành một số các giải pháp quan trọng nhằm không ngừng nâng cao chất lượng ĐT của các trường PTDTNT trung ương. Cụ thể là:

1. Đa dạng hình thức tuyển sinh theo hướng chủ động, đảm bảo đúng đối tượng và từng bước nâng cao chất lượng đầu vào

Công tác tuyển sinh luôn là một trong những yếu tố hết sức quan trọng góp phần đáng kể vào việc nâng cao chất lượng ĐT trong nhà trường.

Những năm trước đây công tác tuyển sinh của các trường chủ yếu dựa vào các Sở GD-ĐT. Cách tuyển sinh này đã bộc lộ những hạn chế nhất định: về cơ bản chỉ đảm bảo cho các trường tuyển đúng đối tượng HS là người dân tộc thiểu số, nhưng chất lượng thường thấp hoặc không đồng đều, đôi khi có trường tuyển không đủ chỉ tiêu được giao (do thiếu tính chủ động).

Vì vậy, ngoài việc tuyển sinh theo cách truyền thống, các trường chủ động tuyển trực tiếp từ địa bàn cấp xã, huyện hoặc từ trường THCS DTNT của các tỉnh, trên cơ sở đúng đối tượng và đảm

bảo chất lượng. Tiến tới giải quyết tốt hơn bài toán chất lượng ĐT, các trường cần tiếp tục đổi mới công tác tuyển sinh theo hướng kết hợp cả hai hình thức xét tuyển và thi tuyển. Các trường có thể căn cứ vào đặc điểm tình hình phát triển kinh tế - xã hội của địa phương để xác định vùng có đối tượng phải thi tuyển hay xét tuyển.

Đa dạng hình thức tuyển sinh mang lại hiệu quả rõ rệt, không những làm cho chất lượng đầu vào được nâng lên, mà còn giúp cho các trường có được sự chủ động trong công tác này.

2. Coi trọng ĐT, bồi dưỡng nâng cao chất lượng đội ngũ GV

Chất lượng ĐT của mỗi nhà trường phụ thuộc phần lớn vào đội ngũ cán bộ, GV. Thực tế cho thấy, ở nhà trường nào có đội ngũ GV vững vàng về chuyên môn và cán bộ quản lý tốt thì ở trường đó có chất lượng ĐT cao. Để có được đội ngũ cán bộ, GV thực sự giỏi về chuyên môn, vững về nghiệp vụ, các trường cần phải quan tâm tới công tác ĐT, bồi dưỡng: thường xuyên cử cán bộ, GV đi ĐT dài hạn; chú ý tới việc bồi dưỡng ngắn hạn; khuyến khích cán bộ, GV học thêm tin học, ngoại ngữ và tiếng dân tộc để thuận lợi hơn trong công tác; đẩy mạnh hoạt động tham quan học tập giữa các nhà trường để tăng cường trao đổi về chuyên môn, nghiệp vụ; tổ chức hội thi GV giỏi các cấp, qua đó giúp GV học hỏi, tích lũy thêm kinh nghiệm trong giảng dạy; nâng cao chất lượng sinh hoạt của các tổ, nhóm chuyên môn; tổ chức tốt các hoạt động nghiên cứu khoa học (viết sáng kiến, báo cáo tổng kết kinh nghiệm về công tác giảng dạy và quản lý,...).

Với đặc thù của trường nội trú, đối tượng HS là người dân tộc thiểu số nên đòi hỏi GV không những chỉ giỏi về chuyên môn mà phải có cả phương pháp làm việc phù hợp với đặc điểm đối tượng dạy học cụ thể. Vì vậy, việc bồi dưỡng về phương pháp làm việc và kỹ năng tổ chức hoạt động nội trú cho đội ngũ cán bộ, GV cũng hết sức cần thiết.

* Trường Hữu Nghị T78

3. Tăng cường đầu tư cơ sở vật chất (CSVC), trang thiết bị phương tiện phục vụ cho hoạt động dạy và học

Điều kiện CSVC tốt sẽ thuận lợi cho việc triển khai các hoạt động trong nhà trường. Hiệu quả của hoạt động dạy - học của nhà trường có thể đạt tới ngưỡng cao nhất của nó nếu có đầy đủ hệ thống CSVC, thiết bị dạy học. Nhìn chung, các trường PTĐTNT trung ương đều được Nhà nước ưu tiên đầu tư về CSVC. Bên cạnh đó, các trường còn chú ý tăng cường bổ sung, đặc biệt là những trang thiết bị, phương tiện phục vụ cho công tác nghiên cứu, giảng dạy và học tập, cụ thể như: xây dựng thư viện hiện đại, trang bị tương đối đầy đủ các loại sách báo phục vụ công tác giáo dục và học tập; trang bị lắp đặt bổ sung phòng máy tính, phòng Lab kết nối internet để phục vụ cho giảng dạy ngoại ngữ, tin học và tra cứu thông tin...; đầu tư trang thiết bị thí nghiệm, xây dựng phòng học bộ môn để nâng cao hiệu quả dạy và học thực hành; xây dựng nhà thể thao đa năng, sân vận động phục vụ cho giảng dạy và tổ chức các hoạt động vui chơi, giải trí; đặc biệt các nhà trường cần chú ý đầu tư trang thiết bị phục vụ, tạo điều kiện làm việc tốt nhất cho hội đồng giáo dục nhà trường.

4. Đổi mới phương pháp dạy học (PPDH) theo hướng phù hợp với đối tượng HS và điều kiện dạy học của nhà trường

Cải tiến, đổi mới PPDH là một nhiệm vụ quan trọng mà nhà trường PTĐTNT trung ương cần phải thực hiện để nâng cao chất lượng ĐT. Ở các trường nội trú, đối tượng HS là người dân tộc thiểu số nên có những nét đặc thù, thể hiện ở tâm sinh lý và ở khả năng nhận thức của các em. Do đó, lựa chọn PPDH nào cho phù hợp với đối tượng HS là vấn đề mà các trường cần quan tâm trong chỉ đạo chuyên môn. Bên cạnh những PPDH truyền thống, các PPDH hiện đại cần được áp dụng để phát huy được tính tích cực, tư duy sáng tạo của người học. Một số PPDH phù hợp với đối tượng HS dân tộc thiểu số như: PPDH nêu vấn đề, phương pháp học tập kết hợp nhóm, PPDH thực hành, phương pháp trực quan,... Phát huy năng lực tự học tập, tự nghiên cứu của HS cũng là một vấn đề đang được đặt ra trong việc cải tiến, đổi mới PPDH ở các trường PTĐTNT. Đổi mới PPDH dựa trên khai thác yếu tố thuận lợi của điều kiện CSVC cũng cần được các nhà trường quan tâm. Ngoài việc yêu cầu GV phải sử dụng tối đa các phương tiện, thiết bị hỗ trợ cho giảng dạy, nhà trường cần tạo cơ chế khuyến khích để GV tích cực ứng dụng các phần mềm công nghệ thông tin để nâng cao hiệu quả giảng dạy.

5. Đẩy mạnh các hoạt động ngoài giờ lên lớp hỗ trợ học tập

Ở trường ĐTNT, HS học tập, sinh hoạt ngay tại trường, nên việc tổ chức nhiều hoạt động ngoài giờ lên lớp tạo sân chơi bổ ích để thu hút HS tham gia là rất cần thiết. Hoạt động ngoại khóa ở trường PTĐTNT không chỉ có tác dụng vui chơi giải trí, hỗ trợ cho công tác quản lý nội trú mà còn có tác dụng củng cố, bổ sung kiến thức môn học cho HS.

Trong tổ chức hoạt động ngoài giờ lên lớp, các trường PTĐTNT đặc biệt quan tâm tới các hoạt động hỗ trợ học tập. Nhiều chương trình ngoại khóa học tập có chất lượng tốt được tổ chức thành nền nếp ở các trường Hữu Nghị T78, trường Phổ thông Vùng cao Việt Bắc như: «Đường lên đỉnh Olympia»; «Mở cửa tri thức»; «Sân chơi trí tuệ»; «Thử sức trước mùa thi»; «Rung chuông vàng»;... Các hoạt động bồi dưỡng kỹ năng, phương pháp học tập cho HS cũng được chú ý tổ chức với nhiều hình thức: câu lạc bộ môn học, hội nghị học tốt, tọa đàm, nói chuyện chuyên đề;... Có thể khẳng định, bên cạnh hoạt động chính khóa, hoạt động ngoài giờ lên lớp ở các trường PTĐTNT luôn có vai trò quan trọng đối với việc nâng cao chất lượng ĐT toàn diện.

6. Quan tâm bồi dưỡng HS giỏi và phụ đạo HS yếu

Ngay từ đầu năm học, các trường cần phân loại HS, đặc biệt chú ý đến hai đối tượng HS có lực học khá, giỏi, có năng khiếu và HS có lực học yếu kém.

Để phụ đạo HS học yếu, kém, nhà trường cần có kế hoạch cụ thể nhằm giúp HS nắm được những kiến thức cơ bản, bù đắp những «lỗ hổng kiến thức», giúp các em dần được trang bị đầy đủ kiến thức, rèn luyện kỹ năng và phương pháp học tập để các em tự tin trong học tập, vững tin trong thi cử.

Trong công tác bồi dưỡng HS giỏi, các trường cần quan tâm phát hiện, lựa chọn đội ngũ HS giỏi. Việc phát hiện sớm, lựa chọn đúng, phương pháp ôn luyện thích hợp sẽ có kết quả tốt. Tuy nhiên, cần có kế hoạch dài hơi cho việc lựa chọn HS giỏi. Đội tuyển được bồi dưỡng phải được thành lập ngay từ đầu cấp. Sau khi chọn được đội tuyển, nhà trường cần lập kế hoạch khung cho cả năm, các khối lớp. Trên cơ sở kế hoạch của nhà trường, các tổ chuyên môn lập kế hoạch chi tiết từng tháng theo đặc trưng bộ môn.

Chọn đội ngũ GV ôn, luyện cũng là một khâu then chốt quyết định đến thành quả học tập của HS. Với HS yếu, ngoài yêu cầu về chuyên môn, GV cần
(Xem tiếp trang 11)

Mức độ ảnh hưởng của các yếu tố xã hội xung quanh GVTH như lối sống, phong tục tập quán, gia đình... có mức độ ảnh hưởng cao đến chất lượng đội ngũ GVTH với điểm trung bình $\bar{x} = 2,64$ (xem bảng 4).

Các yếu tố có mức độ ảnh hưởng cao là «Sự hỗ trợ của gia đình, phụ huynh, học sinh» đều có mức điểm trung bình $\bar{x} = 2,80$; Các yếu tố có mức độ ảnh hưởng trung bình là «Phong tục tập quán, lối sống» và «Tình hình chính trị kinh tế của địa phương» với $2,38 < \bar{x} < 2,42$ (min = 1; max = 3).

Nghiên cứu cho thấy: gia đình, phụ huynh và học sinh là các yếu tố quan hệ và ảnh hưởng trực tiếp đến GVTH. Nếu xét mức độ ảnh hưởng của các yếu tố (qua kết quả điều tra) có thể bước đầu kết luận: mức độ ảnh hưởng của các yếu tố rất cao, phân bố điểm trung bình của cả 3 yếu tố $2,64 < \bar{x} < 2,80$. Tuy vậy, mức độ ảnh hưởng của các yếu tố không đồng đều: 1 - Yếu tố thuộc về cơ quan quản lý; 2 - Yếu tố chủ thể GV; 3 - Yếu tố thuộc về môi trường xã hội xung quanh.

***

Đội ngũ GVTH ở TP. Hoà Bình trong những năm qua đã đáp ứng, hoàn thành nhiệm vụ được giao. Tuy nhiên, để đáp ứng với CNN còn có những hạn chế, đặc biệt là về kỹ năng hoạt động

Nâng cao chất lượng...

(Tiếp theo trang 8)

có sự kiên nhẫn, thông cảm, gần gũi và luôn biết khích lệ động viên HS. Với HS giỏi, phải có GV giỏi, giàu kinh nghiệm trong ôn luyện.

7. Tăng cường công tác kiểm tra hoạt động dạy học

Cụ thể là: kiểm tra, đánh giá việc thực hiện nội dung, chương trình, kế hoạch dạy học, việc soạn bài, vận dụng các PPDH tích cực chuẩn bị phương tiện lên lớp của GV; kiểm tra, đánh giá kết quả học tập của HS. Hoạt động kiểm tra, đánh giá được tổ chức càng chu đáo, công phu, càng đạt được hiệu quả cao. Kiểm tra, đánh giá có tác động tích cực, vừa động viên được cá nhân và tập thể làm tốt, vừa đưa ra được các biện pháp để chỉnh sửa những việc làm chưa đúng, tạo động lực bên trong để thúc đẩy giáo dục phát triển.

***

Nâng cao chất lượng ĐT luôn là một đòi hỏi

của GV. Vì vậy, giáo dục TP. Hoà Bình cần có các giải pháp quản lý phát triển đội ngũ GVTH, đáp ứng với CNN và yêu cầu đổi mới giáo dục nói chung và của tỉnh Hoà Bình nói riêng. □

Tài liệu tham khảo

1. Quyết định số 14/2007/QĐ-BGD-ĐT ngày 14/05/2007 của Bộ GD-ĐT về việc ban hành quy định Chuẩn nghề nghiệp giáo viên tiểu học.
2. Báo cáo số 211/BC-SGD-ĐT ngày 29/12/2010 của Sở GD-ĐT tỉnh Hoà Bình về việc Tổng kết 5 năm thực hiện Chỉ thị số 40-CT/TW của Ban Bí thư và Quyết định số 09/2005/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ về “Xây dựng nâng cao chất lượng đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục”
3. Kế hoạch số 127/KH-GD-ĐT ngày 02/6/2010 của Phòng GD-ĐT TP. Hoà Bình về kế hoạch phát triển GD-ĐT năm học 2010-2011.
4. Báo cáo số 54/BC-UBND ngày 13/8/2010 của UBND TP. Hoà Bình. Báo cáo Tổng kết năm học 2009-2010 và phương hướng nhiệm vụ trọng tâm năm học 2010-2011.

SUMMARY

Result of surveying of the current situation and factors influencing the quality of primary school teachers of Hoa Binh city is the practical basis for leaders at various levels of Hoa Binh city to design solutions for developing primary school teachers to meet the local demand of education renewal.

cấp thiết đối với các nhà trường nói chung và khối trường PTDTNT trung ương nói riêng. Đối tượng HS các trường PTDTNT năng lực còn hạn chế, nhưng nếu các trường đều quan tâm và thực hiện triệt để và đồng bộ các giải pháp trên, chắc chắn sẽ góp phần tạo bước chuyển biến cơ bản về chất lượng ĐT, góp phần tạo nguồn cán bộ dân tộc có chất lượng cao cho đất nước. □

Tài liệu tham khảo

1. Thái Văn Thành. **Quản lý giáo dục và quản lý nhà trường**. NXB Đại học Huế 2007.
2. Bộ GD-ĐT. “Tài liệu hội nghị tổng kết trường phổ thông dân tộc nội trú giai đoạn 1997-2007, phương hướng phát triển 2008-2020”. H. 2008.

SUMMARY

Central boarding ethnic general schools have typical type of learners, which are mainly ethnic students. Therefore, in order to improve teaching quality, it is necessary to attach importance to enrolment, teacher training, renewal of teaching methods, good organization of extra-curricular activities, etc...